

Graham Greene: A pusztítók^[1]

1

A nyárbúcsúztató hétvége első reggelén^[2] egy újonc lett a Wormsley Common bandájának feje. Senki sem csodálkozott ezen, kivéve Mike-ot, de Mike csupán kilenc éves volt, úgyhogy számára minden meglepetést okozott. „Ha folyton jártatod a szád” – mondta neki egyszer valaki – „előbb-utóbb beugrik rajta egy béka”. Épp ezért Mike rendszerint szorosán összezárva tartotta a fogait – hacsak nem érte épp túl nagy meglepetés.

Az újonc a nyár elején csatlakozott a bandához, és el kell ismerni, az embert megbabonázta az a komor csend, amely körülvette őt. Még arra sem vesztegette a szót, hogy elárulja a nevét, egészen addig, míg szabályszerűen nem csatlakozhatott a csapathoz. Amikor végül kimondta: „Trevor”, nem hallatszott a hangján dac vagy szégyenérzet, pusztán ténymegállapítás volt. Nem is nevetett rajta senki, kivéve Mike-ot, aki magára maradt jókedvével, és a jövevény sötét pillantására ő is rögtön elcsendesedett.

Pedig minden előjel mellett szólt, hogy T. – ahogy a későbbiekben nevezték – a gúny céltáblája lehet. Eleve azért szólították a neve kezdőbetűjén, mert a Trevor menthetetlenül nevetésre ingerelte volna a bandatagokat.

Szálnalmas hatást keltett, hogy bár az apja korábban építész volt, mára csupán egy lecsúszott alaknak számított, aki jegyzőként gürcöl. Az anyja még tartotta magát valamelyest, épp csak annyira, hogy a családot meg ne szólják a szomszédok. Mégis mi indokolta akkor, hogy szokatlan, veszélyes és kiszámíthatatlan módon – ráadásul az ilyenkor hagyományos beavatási szertartás mellőzésével – kerüljön a banda élére?

A bandatagok reggelente egy parkolóban találkoztak, a háború idején a városra hulló utolsó bomba tölcserénél. Vezérük, akit mindenki Blackie-ként ismert, váltig állította: annak idején hallotta, ahogy a bomba a föld felé zuhanva sívít. Egyikük sem volt tisztában a valódi korával, ezért nem nyílt alkalmuk rámutatni, hogy miközben a bomba éppen aláhullott, Blackie csak egyéves lehetett, és egyébként teljes lelki nyugalommal aludt a metróalagútban, a Wormsley Common metróállomásán. A Northwood utca magas házsorával és előkertjeivel a bombatölcser közelében kanyargott, az első lakott ház, mely a 3-as számot viselte, meg is sérült a robbanásakor, s most a gödör felé eső oldalfalát fagerendákkal támasztották alá. Egy másik, kisebb robbanó szerkezet és néhány gyújtóbomba is a közelben ért földet, ennek eredményeképp a házba be lehetett lesni, akár egy hiányos fogsor mögé. Látni lehetett például az egyik szoba

kandallóját és az egykori lakók keretezett képeit a falakon. T., aki beszéd címszóval többnyire egy „igen”-re vagy egy „nem”-re szorítkozott, egyszer csak az egész bandát meglepte. Amikor Blackie aznapi haditervei kerültek szóba, csendesen tűnődve megjegyezte: „Apa szerint azt a házat Wren építette.”

– Miféle Wren?

– Ő építette a Szent Pál katedrálisat.^[3]

– Kit érdekel? – mondta Blackie. – Csak az öreg Misery lakik ott.

Az öreg Misery – akit igazából Mr. Thomasnak hívtak – egykor építési vállalkozóként dolgozott. Egyedül élt, magáról gondoskodott a megnyomorodott házban. Látták, ahogy hetente egy alkalommal kenyeret és zöldséget cipel haza, és előfordult, hogy amikor a fiúk a parkolóban játszottak, a félbetört falak mögül alaposan megbámulta őket.

– Budilakó – mondta az egyik fiú, mivel közismert ténynek számított, hogy a bombák zuhanását követően használhatatlanná váltak az öreg ház csövei. Az öreg Misery – annak ellenére, hogy sosem tanult vízvezeték-szerelőnek – nekilátott, hogy saját maga javítsa meg a vezetékeket, mert nem volt elég pénze ahhoz, hogy rendbe hozassa őket. Addig is egy fabudit használt, amely egy csillag alakú leselkedőlyukkal az ajtaján a kert végében állt. A robbanás, amely összerombolta a szomszéd házat és egyszerűen kiszippantotta a 3-as számú épület ablakkereteit, ezt az építményt valamiért megkímélte.

Egy ízben Mr. Thomas meglepő dolgot művelt, s a banda ekkor figyelt fel rá igazán. Blackie, Mike és egy vékony, betegesen sárga srác, akit ki tudja, milyen okból a vezetéknevéen, Summersnek szólítottak, összefutott vele, miközben az öreg szokás szerint hazafelé tartott a piacról. Mr. Thomas megállította őket, és komoran azt kérdezte:

– Egész életetekben a parkolóban akartok játszani?

Mike épp válaszolni akart, amikor Blackie leintette. Úgy érezte, a banda vezetőjeként ez az ő felelőssége.

– Tegyük fel, hogy így van – mondta kétértelműen.

– Kaptam némi csokoládét – mondta Mr. Thomas. – Én magam nem szeretem. Tessék, itt van, bár nem jut mindenkinek. De hát mikor jut? – tette hozzá komor meggyőződéssel. Ezzel a kezükbe nyomott három zacskó Smartiest.

A bandatagok meglehetősen összezavarodtak, miközben megpróbálták valami értelmet tulajdonítani a történéseknek.

– Valaki leejthette a zacskókat, az öreg Misery meg felmarta őket a földről – mondta egyikük.

– Ellopta, aztán durván beijedt – gondolkodott más hangosan.

– Megvesztegetés – jelentette ki Summers. – Azt akarja, hogy ne pattogtassuk többé a falán a labdánkat.

– Megmutatjuk neki, hogy minket nem lehet megvesztegetni – mondta Blackie, és egész reggel kidobózt játszottak a ház falánál, bár igazából egyedül Mike volt annyira fiatal, hogy ezt élvezze is. Mr. Thomasnak ennek ellenére nyomát sem látták!

A következő reggelen T. megdöbbsentette mindannyiukat. Elkésett a gyűlésről, így lemaradt arról is, hogy szavazzon a többiekkel az aznap végrehajtandó „hőstettükről”. Blackie javaslatára azt tervezték, hogy – az ellenőrizhetetlen szájhősködést eleve kizárva – párokat alakítanak, s ötletszerűen kiválasztva a buszjáratokat, bliccelni fognak. A lényeg, hogy minél többször be tudják csapni a kalauzokat. Épp a párok sorsolása zajlott, amikor T. megérkezett.

– Hol voltál, T.? – kérdezte Blackie. – Most már nem szavazhatsz. Ismered a szabályokat!

– Nála jártam – válaszolta T., miközben látszólag magába zárkózva a földet bámulta.

– Kinél?

– Az öreg Miserynél – Mike-nak leesett az álla, de eszébe jutott a béka, ezért olyan gyorsan csukta be a száját, hogy összekoccantak a fogai.

– Az öregnél? – gondolkodott el Blackie. Ez ellen nem tudott felidézni egyetlen bandaszabályt sem, mégis az az érzése támadt, hogy T. veszélyes területre tévedt. Reménykedve kérdezte:

– Betörtél hozzá?

– Nem. Csengettem.

– És mit mondtál, miért?

– Egyszerűen csak szerettem volna látni a házát.

– Erre ő?

– Megmutatta.

– Elcsentél valamit?

– Nem.

– Akkor meg mit műveltél ott?

A banda köré gyűlt: rögtönzött bíróság benyomását keltették, amelyik most ítéletet akar hozni valamely deviancia felett.

– Az egy gyönyörű ház! – mondta T., még mindig lesütött szemekkel, kerülve a többiek tekintetét. Zavarában megnyalta az ajkait.

– Mit értsünk az alatt, hogy gyönyörű? – kérdezte megvetően Blackie.

– Láttam egy kétszáz éves csigalépcsőt, amit nem támaszt alá semmi.

– Hogy érted? Talán lebeg?

– Az erő-ellenelő hatása miatt van.

– Mi van még?

– Faburkolatú a fal.

- Mint a Kék vadkanban?
- Kétszáz éves!
- Az öreg Misery annyi...

Mike ezen felnevetett, de ugyanolyan hirtelen abba is hagyta. Ez a viselkedés nem illett a megbeszélés komoly hangulatához. Azóta, hogy T. először jelent meg a parkolóban, az újonc folyamatosan veszélyben érezte a pozícióját. Elég lett volna, ha valamelyik tag csak egyszer is az igazi nevén szólítja, máris a banda ugratásainak céltáblájává válik.

– Valójában miért mentél el hozzá? – faggatta tovább Blackie. Nem volt féltékeny T.-re, eszébe sem jutott, hogy kitegye a bandából. Aggasztotta viszont, hogy a „gyönyörű” kifejezést használta. Akik ilyen finomkodva beszélnek, kalapot és monoklit hordanak – s az ilyen alakokat az ő köreikben rendszerint parodizálni szokás. Erős kísértést érzett, hogy hátba csapja: „Trevor, édes öregem!” – feloldva ezzel a pokoli feszültséget, ami kialakult.

– Ha betörsz hozzá, az igazán méltó hőstett lett volna!
– Jobb volt így – mondta T. – Megtudtam dolgokat. – Továbbra is a lába elé bámult a földre, nem kereste senki tekintetét. Úgy tűnt, mintha vonakodna megosztani a többiekkel, mire jutott – vagy legalább is szégyellné.

– Miket?

– Az öreg Misery két napig távol lesz!

Blackie megönnyebbülve kérdezte:

– Úgy érted, jó alkalom a betörésre?

– És elemelni egy-két dolgot? – szúrta közbe valamelyik bandatag.

Blackie rámordult:

– Senki sem fog elemelni semmit! Bejutni a házba, épp elég, vagy nem? Nem akarunk a bíróságon kikötni!

– Eszemben sincs lopni – mondta T. – Jobb ötletem van.

– Micsoda?

T. felemelte tekintetét, amely éppoly szürke és zavaros volt, mint az az augusztusi nap, amikor kimondta:

– Elpusztítjuk a házat.

– Huhú! – nevetett fel Blackie, de mint Mike az előbb, ő is gyorsan elcsüggedt. Nem sokkal később már súlyos és kérlelhetetlen tekintettel kérdezte:

– És mit fog ehhez szólni a rendőrség?

– Sosem tudják meg. Kigondoltam, hogyan csináljuk. Belülről. – válaszolta T., és egyre lelkesebb lett. – Olyanok leszünk, mint a férgek az almában, azokat sem venni észre. Mire végzünk belül, a ház üres lesz. Se lépcső, se burkolat, csak az üres falak – aztán azokat is ledöntjük valahogy.

– Dutyiba fogunk kerülni – mondta Blackie.

– Ki tudná bizonyítani, hogy mi voltunk? Azon kívül nem fogunk elemelni semmit.

– Majd a legkisebb mosoly nélkül hozzátette:

– Nem lesz ott semmi lopnivaló, miután végeztünk!

– Mondjuk sosem hallottam, hogy valakit börtönbe zártak volna rongálásért! – tette hozzá Summers.

– Nem lenne rá elég időnk – mondta Blackie. – A szomszédban bontómunkások dolgoznak.

– Tizenketten vagyunk – mondta T. – Csak szervezés kérdése.

– Egyikünk sem lenne erre képes...

– Persze, persze... – hagyta rá T. – Blackie-re nézett. – Szóval, van jobb terved?

– Ma – válaszolta Blackie ellentmondást nem tűrő módon – bliccelni akartunk.

– Bliccelni... – mondta gúnyosan T. – Ez felejtős, Blackie. Inkább szavazzon a banda, mit akar csinálni. Ha gondolod, tedd fel nekik te a kérdést.

– Ma maradjunk a tervnél – javasolta zavartan Blackie. – Hétfőn pedig elpusztítjuk az öreg Misery házát.

– Most! Most csináljuk! – mondta egy kövér fiú, Joe. – Ki támogatja?

– Megvettük! – mondta T.

– Hogy kezdünk hozzá? – kérdezte Summers.

– Majd ő megmondja – biccentett Blackie sértődötten T. felé, és ez volt az a pillanat, amikor egyszeriben az újonc lett a Wormsley Common-i banda feje. Blackie elvonult hátra a parkolóba egy kavicsal driblizni. A parkolóban, ahol rendszerint csak teherautók álltak meg, mert nem volt tanácsos a járműveket őrizetlenül hagyni, csupán egyetlen viharvert Morris állt. Blackie egyik rúgása túl magasra sikerült, és a kavics lepattintott egy darabot a hátsó sárhányó festéséből. A banda az új vezér köré gyűlt, és Blackie kezdte megérteni, hogy kiment a divatból, mert attól fogva egyikük nem szentelt neki nagyobb figyelmet, mint ami egy idegennek is kijárna. Arra gondolt, hogy hazamegy, és vissza se jön többé, hagyja, hogy a többiek maguktól jöjjenek rá, mennyire alkalmatlan T. bandavezérnek. Másfelől úgy találta, hogy ha tényleg megteszik, amit T. javasolt, ahhoz nem lesz mérhető semmilyen korábbi csínytevésük. A Wormsley Common bandája London szerte hírhedtté válik. Akár az újságok címlapjára is felkerülhetnek. Ha így lesz, az újságáros srácok is hallani fognak róluk, de még a felnőtt bandák is, akiknél fogadni lehet a tiltott birkózómeccsekre, és tisztelni fogják őket, amiért képesek voltak lerombolni az öreg Misery házát. Merő önzetlenségtől hajtva végül úgy döntött, hogy segít a bandának híressé válni, és újra csatlakozott hozzájuk. T. abba az árnyékba húzódva beszélt a fiúkhöz, amelyet az öreg Misery házának fala vetett.

Az újonc rögtön magabiztos parancsnoknak mutatkozott. Úgy tűnt, mintha a tizenöt éves fiú egész életében erre az alkalomra készült volna, hosszú ideig tűnődve a terv részletein, amelyeket végül a pubertáskor kínjai kristályosítottak ki.

– Te – szólt oda Mike-nak. – Hozz néhány szöget, a legnagyobbakat, amiket csak találsz és egy kalapácsot. A legjobb lenne, ha mindenki, aki tud, hozna magával kalapácsot és csavarhúzót. Bőven lesz szükségünk mindegyikre, és vésőkre is. Nem hiszem, hogy túl sok vésőt tudunk keríteni. És szerezne valaki egy fűrész?

– Menni fog – mondta Mike.

– Nem játékfűrész – mondta T. – Igazít.

Blackie egyszer csak arra lett figyelmes, hogy ugyanúgy jelentkezésre emelte a kezét, mint bármelyik közönséges bandatag.

– Rendben, Blackie, neked legyen egy kicsit nehezebb a feladatod: hozz egy fémfűrész!

– Miféle fémfűrész? – kérdezte egyikük, egy dagi srác, akit Joe-nak hívtak.

– Olyat, amelyet a Woolworth-ben kapni – válaszolta Summers.

Joe komoran motyogta maga elé: „Tudtam, hogy lőttek a megtakarított pénzemnek.”

– Hozok egyet inkább én – mondta T. – Nem kell a pénzed. De kalapácsra már nekem sem telik.

Erre Blackie azt mondta:

– A tizenötös számú házat bontják épp, és tudom, hol hagyták a munkások a szerszámaikat.

– Akkor ez minden – összegezte T. – Itt találkozunk, pontban kilenckor.

– Nekem templomba kell menni – aggodalmaskodott Mike.

– Ha végeztél, füttyents, és beengedünk.

2

Vasárnap Blackie kivételével mindannyian pontosan érkeztek, még Mike is. Mike-ra rámosolygott a szerencse: az édesanyja rosszul érezte magát, és az apja is fáradt volt a szombat esti kimaradás miatt, így temérdek arra vonatkozó figyelmeztetés mellett, hogy mi fog történni, ha esetleg szándékosan eltévedne, egyedül indították útnak Mike-ot a templomba. Blackie-nek mindeközben nem kevés idejébe telt kicsempésznie a szükséges szerszámokat. A hátsó kert felől közelítette meg a házat, mert félt, hogy valaki észreveszi, miben mesterkedik. Megfáradt örökzöldek kornyadoztak a Northwood utcai kertekben a viharos erejű augusztus végi napsütésben, és a fák között kavargott a por. Blackie a kőkerítésen keresztül mászott be Misery kertjébe.

Semmi jelét nem látta annak, hogy a többiek már ott lennének. A budi elhagyatott sírként állt a kert végében, a ház ablakait függönyök takarták, az épület mintha békésen szundikált volna. Blackie közelebb óvatoskodott, kezében a szerszámokkal. Azt gondolta, talán tényleg senki nincs a házban, a bandatagok reggelre megértették, mennyire vad tervet eszeltek ki, és mégsem jöttek el. De amikor a hátsó ajtóhoz ért, odabentről zajt hallott, alig hangosabbat, mint amikor a méhek donganak a kaptárban, kaparászást, kopácsolást, nyikorgást és recsenéseket. „Hát mégis igaz!” – nyugtázta, és füttyentett.

Az ajtó kinyílt. Blackie belépett a házba. Az első benyomása az volt, hogy az a szervezett tevékenység, aminek épp a tanúja lehet, merőben elüt attól a nemtörődöm és laza hozzáállástól, ahogy az ő vezetése alatt zajlottak az események. Jó ideig fel-le szaladgált a lépcsőn, hogy megtalálja T.-t, és közben senki sem szólt hozzá, mindannyian csak sűrögtek, és miközben figyelte őket, Blackie előtt kezdett kibontakozni a terv lényege. A ház falait belül már jórészt leverték, anélkül, hogy a rombolásnak kívül bármiféle jele tapasztalható lett volna. Summers kalapáccsal és vésővel szaggatta le a szegélyléceket a földszinti ebédlőben, és már halomba rakta az ajtók összezúzott maradványait. Ugyanott Joe a parkettát szedte fel jókora darabokban, mostanra kilátszott a pincét fedő puhafa padlózat. A felsértett szegélylécekből huzalok lógtak, Mike a padlón ült, és üdvözült arccal vagdosta szét a már kitépett tekercseket.

A csigalépcsőn egyszerre két bandatag is dolgozott, gyerekfűrészrel a kezükben nehezen boldogultak a korláttal – mikor meglátták Blackie kezében az „igazi” fűrész, csak szótlanul intve jeleztek neki, hogy elkérik. Mikor legközelebb a lépcső mellett haladt el, már lehántották a korlát nagyjából negyedét, a méretes darab nagy robajjal hullott a földre. Blackie végül a ház eleve leglepustultabb helyiségében, a fürdőszobában találta T.-t, aki látszólag kedvetlenül ücsörgött ott, és hallgatta az alulról felszüremkedő munkazajt.

– Tényleg komolyan beszéltél – mondta áhitattal Blackie. – Most mi fog következni?

– Még csak épp hogy belekezdünk – jelentette ki T. – A kalapácsra nézett Blackie kezében, és máris utasításokat adott. – Te maradj itt, és törd össze a kádat meg a mosdótálat. Ne törődj a csövekkel, azokkal később foglalkozunk.

Mike jelent meg az ajtóban, és büszkén újságolta:

– Végeztem a vezetékekkel, T.!

– Helyes. Fejezd be a téblábolást, és irány a konyha az alagsorban. Törd össze az összes üveget, poharat és porcelánt, amit csak találsz. Ne nyisd meg a csapokat, nem akarunk árvizet – egyelőre. Ha kész vagy, menj végig a szobákon, és borogasd ki a fiókokat. Ha valamelyiket csukva találod, törd szét a zárat. Tépj össze minden iratot, aztán kutass bármi után, amit meg tudsz rongálni. A legjobb

lesz, ha viszel magaddal egy szeletelőkést a konyhából. Ha ezekkel megvagy, ne felejtse el a hálószobát sem, itt van szemben. Hasítsd fel a párnákat, a lepedőket pedig szaggasd szét. Pillanatnyilag ez elegendő lesz. Te pedig, Blackie, miután végeztél itt, üsd le a vakolatot a folyosón a kalapácsoddal.

– És te, mit fogsz csinálni? – kérdezte Blackie.

– Én valami különleges dolgot keresek – nézett körül T.

Az ebédidő közeledtével Blackie befejezte a rá osztott feladatot, és elindult, hogy megkeresse T.-t. Amerre csak járt, a káosz vette körül. A konyhát elborította az üvegtörmelék és az összezúzott porcelán. Az ebédlő lábazatának gerendáit eltávolították, miután lemeztelenítették őket a parketta felszedésével, egyszóval a pusztítók tevékenysége nyomán eltűnt a padló. A zárt zsalu réseiben fénycsíkok törtek át. Ebben a kísérteties hangulatban szinte az alkotásra jellemző komolysággal dolgozott a banda – mert a pusztításnak ez a szintje már valóban alkotásnak volt tekinthető. Csakis nagy képzelőerővel lehetett elgondolni azt az állapotot, amelybe mostanra a ház került.

Mike egyszer csak bejelentette:

– Hazamentem vacsorázni!

– Még valaki? – kérdezte T., de a többiek különféle kifogásokat említve nem éltek a lehetőséggel, akik pedig hoztak magukkal ennivalót, leguggoltak az egyik szobában, és megindult az üzletelés a szendvicsekkel. Fél órát szántak az ebédre, aztán újra munkához láttak. Mikor Mike visszatért, már mindannyiukat a legfelső emeleten találta, épp elült a rombolás első hulláma. Az ajtókat kiemelték, lefejtették a szegélyléceket, kifosztották és széttörték, felhasogatták a bútorokat. Egyetlen hely sem maradt, ahová le lehetett volna feküdni a házban, kivéve egy épségben hagyott ágyat, amely viszont levett vakolat alatt roskadozott. T. a másnap reggel nyolc órát jelölte ki a folytatásra, aztán egyenként másztak át a kerítésen és szökdöstek ki az autóparkolóig. Csupán Blackie és T. maradt a házban. Már sötétedett, és amikor felcsapták a villanykapcsoló pöckét, semmi sem történt – Mike minden jel szerint jól végezte a dolgát.

– Végül megtaláltad azt a különleges dolgot, amit kerestél? – érdeklődött Blackie.

T. bólintott.

– Gyere! – mondta. – Ezt nézd meg!

Mindkét zsebéből egy-egy pénzköteget húzott elő.

– Az öreg Misery spórolta. Abba a matracba rejtette, amit Mike hasított fel – de ő nem találta meg.

– Mit fogsz csinálni a pénzzel? Szétosztod a bandatagok között?

– Nem vagyunk tolvajok – válaszolta T. – Senki sem fog ebből a házból ellopni semmit. Ezeket félretesszük kettőnk számára – egy kis ünneplésre. Letérdelt a

földre, és számlálni kezdte a papírpénzt. Az öreg Misery megtakarítása hetven fontra rúgott.

– A pénzt elégetjük – jelentette ki T. – Minden fontot, egyiket a másik után. – Ujjai közé csipentett egy bankjegyet, meggyújtotta a csücskénél, és a pénz égni kezdett. Egy kis hamu fellibbent a levegőbe, majd – mintha csak szürkésege az öregkort idézné meg – lassan a hajukba hullott.

– Szeretném látni az öreg Misery arcát, amikor észreveszi a hamukupacot! – mondta T.

– Te aztán igazán gyűlölöd őt – csodálkozott Blackie.

– Egyáltalán nem gyűlölöm – válaszolta T. – Semmi szórakoztató nem lenne a pénz égetésben, ha gyűlölném. – A parázsló bankjegy utolsó lobbanása megvilágította az arcát. – Mindenki a szeretetről és a gyűlöletről hadovál. Mintha ezeknek a szavaknak lenne jelentésük... – és körüljáratta tekintetét a szobán, amely törött, tönkre tett tárgyak furcsa, formátlan árnyékaival volt teleszórva. Aztán minden átmenet nélkül felpattant:

– Versenyezzünk hazáig, Blackie!

3

Hétfőn reggel vette kezdetét az igazi pusztítás. Ketten hiányoztak a bandából – Mike és egy másik srác, akik a szüleikkel Southendre látogattak annak ellenére, hogy komótos, meleg esőcseppek kíséretében a torkolat felől úgy morajlott a vihar, akár az ágyúdörgés a háborúban.

– Sietnünk kell – sürgette a bandatagokat T.

Summers nyugtalankodott:

– Nem volt még elég? Inkább menjünk játékgépezni, nézzétek, kaptam hozzá egy bobot.^[4] Ez olyan, mintha dolgoznánk.

– Alig kezdtünk neki – válaszolta T. – Még állnak a lépcsők és nem végeztünk a padlóval sem. Nem emeltünk ki minden ablakot. Te is a többiekkel szavaztál. Folytatjuk a házrombolást. Majd akkor végeztünk, ha már semmi sem maradt belőle!

Újra nekiestek az első emelet padlózatának, ezúttal a külső falig bontották végig, majd a tartógerendákat szétfűrészelték és behordták a hallba. Egyre gyakorlottabbá váltak a pusztításban, a második emelet már egészen rövid idő alatt összeomlott. Este szinte megrészegülten tekintettek végig a lecsupaszított házon. Akkor vették észre, hogy elkövettek egy nagy hibát: már semmiképp nem érhetek el néhány ablakot odafent, amelyek így a helyükön maradtak.

– A ménkübe! – mondta Joe, mert ráadásul leejtett egy pennyt a földre, és az érmét foglyul ejtette a repedt, éles peremű üvegdarabokból álló törmelék.

– Miért kezdtünk ebbe bele? – csodálkozott rá a látványra Summers; mire T. nekilátott feltúrni a törmeléket, a külső fal mellett egy kis üres területet hozva létre.

– Nyissuk meg a csapokat! – vezényelte. – Most van elég sötét, hogy senki ne vegye észre, reggel már nem lesz rá alkalmunk. – A víz utolérte, aztán meg is előzte őket az első emelet lépcsőjén lefolyva, végül a padlóját vesztett szobán át a földszintre zúdult.

Ekkor hallották meg, hogy Mike füttyent a hátsó kertből.

– Valami baj van! – mondta Blackie. Az ajtóhoz sietett, hogy beengedte Mike-ot a házba. A csukott ajtón keresztül is hallotta, ahogy a fiú odakint kapkodja a levegőt.

– A zsaruk? – kérdezte Summers.

– Az öreg Misery – lihegte Mike. – Úton van ide.

Annyira kifulladt, hogy egészen előre görnyedt, és a térdére hajolva öklendezni kezdett.

– Egészen idáig futottam – mondta büszkén, mikor magához tért.

– Hogy lehet ez? – kérdezte T. – Azt mondta, hogy elutazik... – és gyerekes dühvel nyafogta:

– Ez nem fair!

– Lenn is volt Southenden – mondta Mike. – De túl hidegnek találta az időjárást, ezért vonattal jött vissza.

Mike ekkor vette észre a vizet.

– Azon, amelyiken mi is... Apám, mekkora vihar lehetett itt! Lyukas a tető?

– Mikor fog ideérni?

– Öt perc... Kereket oldottam anya mellől és rohantam.

– Jobb, ha pucolunk – jegyezte meg Summers. – Eleget végeztünk!

– Ó, egyáltalán nem! Erre bárki képes lett volna.

A házban valójában *mindent* elpusztítottak. A falak azonban még álltak, és a homlokzat is ép volt. A ház belsejét még rendbe lehetett volna hozni. Ismét otthon lehetett volna belőle, szebb is, mint újkorában. T. dühösen fortyant fel.

– Be kell fejeznünk, amit elkezdtünk. Ne nyüzsögjete! Hagyjatok gondolkodni!

– De nincs több időnk – mondta az egyik fiú.

– Kell, hogy legyen valami megoldás – morfondírozott T. – Nem fejeztük még be...

– Már eddig is sokat csináltunk – győzködte Blackie.

– Nem, ez nem igaz. Valaki figyelje az utcafrontot!

– Ennyi volt, nem tehetünk többet!

– Mi van, ha a hátsó kert felől jön?

– Akkor valaki őrködjön ott is – és ekkor T. hirtelen könyörgőre fogta. – Csak egy percet adjatok, és megtalálom a megoldást. Egyetlen percet!

Egyszeriben mintha elpárolgott volna a hatalma a többiek felett, semmiben sem különbözött többé a közönséges bandatagoktól.

– Légy szíves!

– Légy szíves! – parodizálta Summers, majd végső csapást mérve a fiú tekintélyére, kimondta a végzetes nevet.

– Indulás haza, Trevor!

Háta mögött a törmelékhalommal T. olyan hatást keletett, mint egy bokszoló, akit épp az előbb rogyasztottak meg, és most kábán ácsorog a kötelek között. Úgy érezte, minden kicsúszik a keze közül, és képtelen volt rá, hogy valamilyen frappáns választ gondoljon ki.

Blackie azonban, mielőtt a bandatagokat elfogta volna a röhögés, odébb lökte Summerst.

– Majd én figyelem az utcát! – mondta. A hall ablakához ment, és óvatosan résre nyitotta a spalettát. Odakint a parkoló pocsolyáin visszatükröződött a lámpák fénye. – Jön valaki... de ez nem... nem, ez nem ő! Mi a terved, T.?

– Mondd meg Mike-nak, hogy rejtőzzön el a kert végében, a budiban. Ha meghallja a sípjelünket, számoljon tízig, aztán kezdjen kiabálni.

– Mit kiabáljon?

– Hogy „segítség” vagy mit bánom én...

– Hallottad, Mike – mondta Blackie, már újra bandavezérként. Kilesett a spaletta résein. - Ez ő lesz, T.

– Gyorsan, Mike, a retyóba! Blackie, te maradj itt, amíg nem kiáltok.

– És te hová mész, T.?

– Ne aggódj. Mát tudom, hogy csináljuk. Megmondtam, hogy sikerülni fog, vagy nem?

Az öreg Misery bicegve közeledett a parkolón keresztül. Sár tapadt a cipőjére, ezért megállt, hogy lekaparja a járda szélén. Nem akarta összemocskolni a ház padlóját, még akkor sem, ha kicsipkázta és megpörkölte a bomba. Ő még azt hitte, hogy az épület maradéka megmenekülhet a pusztulástól. Hiszen még a bejárati ajtó feletti kis félkör alakú ablak – a felülvilágító – is épen maradt. Valahol sípszó hangzott. Az öreg Misery gyanakodva nézett körül. Mintha egy gyerek kiáltását hallotta volna a saját kertjéből. Aztán egy fiú érkezett futva a parkolóba.

– Mr. Thomas! – szólította meg. – Mr. Thomas!

– Mi az?

– Szörnyen sajnálom, Mr. Thomas! Egyikünknek sürgősen ki kellett mennie, és azt gondoltuk, maga nem bánná, ha használná a budiját, de most nem tud kijutni onnan.

- Mit beszélsz, fiam?
- Hogy beszorult a kerti budiba.
- Nem kellett volna bemennie... nem láttalak már téged korábban?
- Egyszer megmutatta nekem a házat.
- Igen. Igen, úgy van! De ez nem jogosít fel...
- Siessen, Mr. Thomas! Megfullad!
- Ostobaság. Hogy fulladna meg? Várj egy kicsit, le kell tennem a bőröndömet.
- Majd én viszem a csomagját.
- Nem szükséges, tudom vinni a saját bőröndömet, csak pihennem kell.
- Erre rövidebb, Mr. Thomas!
- A kerten át? Képtelenség. A házon keresztül megyünk.
- Mi gyakran megyünk a kerten át.
- Mi az, hogy gyakran? – követte megbotránkozva a fiút. – Mikor? És hogyan...
- Látja? A kerítés elég alacsony.
- Nem fogok bemászni a saját kertembe a kerítésen át. Ez abszurd.
- Így szoktuk csinálni. – Az egyik lábát ide teszi, aztán a másikat meg ide, és már benn is van. – A fiú kivette a megbabonázott férfi kezéből a bőröndjét, feliramodott a falon, ahogy az előbb elmagyarázta, aztán a csomagot letette a kerítés túloldalán.
- Add vissza! – mondta Mr. Thomas. A másik, az árnyékszékre bezárt zárt fiú még mindig kiabált. – Vagy hívom a rendőrséget!
- A bőröndje biztonságban van, Mr. Thomas. Nézze! Az egyik lábát ide, a másikat pedig oda, utána meg lendüljön át – irányította a férfit, aki a mászás mellett döntött. Mr. Thomas tehát mégis bemászott a saját kertjébe a kerítésen át. – Itt is van a bőröndje, Mr. Thomas.
- Megjavítom a kerítést – mondta Mr. Thomas. – Nem fogtok többé bemászni, hogy használjátok a budimat. – Elindultak a házhoz vezető kövezett ösvényen. Amikor Mr. Thomas megbotlott, a fiú megfogta a könyökénél, és attól kezdve támogatta.
- Köszönöm, fiam – mormolta önkéntelenül is Mr. Thomas, felhagyva a méltatlankodással. Felhangzott egy újabb kiáltás a sötétben.
- Jövök már, jövök – mondta Mr. Thomas. Majd a fiúhoz kezdett beszélni. – Ne hidd, hogy nem vagyok megértő. Nekem is volt egy fiam, amíg a dolgok a rendes kerékvágásban mentek. Nem bánom, ha szombatoként a ház körül játszottok. Néha nekem is jólesik a társaság. De fontos, hogy betartsunk bizonyos szabályokat. Ha valamelyikőtök bekéretőzik hozzám, be fogom engedni, csak akkor nem, ha épp nem érek rá. De a bejárati ajtón, nem a kerten keresztül. Ne mászatok át a kerítésen.
- Szabadítsuk ki a barátomat, Mr. Thomas!

– Remélem, nem tett kárt a budiban! – mondta Mr. Thomas, miközben a ház felé botladozott. – Te jó ég, a reumám! – nyögött fel hirtelen. – Rendszerint elutazom valahová ezen a hétvégén... Óvatosabban! Néhány kő kilazult itt. Add a kezed!... Tudod, mit írt tegnap a horoszkópom? „A hét első felében tartózkodjon az új ismeretségektől. Súlyos baleset érheti.” Lehet, hogy épp ezen az ösvényen – mondta Mr. Thomas. – Folyton példázatokban beszélnek, minden mondatnak kettős értelme van.

Megálltak az árnyékszék ajtaja előtt.

– Mi a baj, mit történt? – kérdezte.

Odabentről nem jött válasz.

– Lehet, hogy elájult! – mondta a fiú.

– De nem az én budimban. Hé, te, gyere ki! – mondta Mr. Thomas, és egy jókora faágat husángként használva rávágott az ajtóra. Csaknem elesett, mert az ajtó könnyen engedett. Egy kéz először utána nyúlt és megfogta, majd egy pillanattal később durván beljebb lökték. A táskájába még mindig kapaszkodott, most megbotlott benne, és fejével előre nekizuhant a budi szemközti falának. Földre rogyott. Valaki kisurranva kihúzta a kulcsot a zárból, és az ajtó becsapódott.

– Engedjete ki! – szólt, de a kulcs elfordult a zárban. – „Súlyos baleset” – gondolta, visszaemlékezve a horoszkóp jóslatára. Hirtelen minden zavaros és félelmetes lett, és nagyon öregnek érezte magát.

A fiú hangját hallotta, amint a csillag alakú leselkedőlyukon keresztül a következőket mondja halkán, szinte suttogva:

– Ne aggódjon, Mr. Thomas! Ha csendben marad, nem fogjuk bántani.

Mr. Thomas arcát a kezébe temette és gondolkodott. A parkolóban csupán egyetlen teherautót látott idefelé jövet, nem tűnt túl valószínűnek, hogy a sofőrje reggelnél hamarabb visszatér. Senki sem hallhatná meg a hangját az utcafrontról, hátul pedig ritkán jár bárki is. Ha valaki hazafelé mentében meg is hallaná, bizonyára azzal nyugtatná a lelkiismeretét, hogy egy részeg nyöszörög valahol, csak hogy ne kelljen vele törődni, és minél hamarabb átvághasson a kihalt környéken. Kinek lett volna bátorsága nekiállni kinyomozni az igazságot éjszaka, ezen az elhagyatott helyen? Mr. Thomas leült a budira és megpróbálta minden bölcsességét latba vetve átgondolni a helyzetét.

Nem sokkal később halvány neszezésre lett figyelmes a ház irányából. Felállva kikukucskált a szellőző nyíláson, és a ház redőnyeinek résein keresztül fényt látott kiszűrődni. Nem lámpafényt, inkább amolyan hullámzó, hol erősödő, hol gyengülő világosságot, mint ami a gyertyára jellemző. Kalapálás, kaparás és forgácsolás hangjait hallotta. Arra gondolt, hogy betörők járnak a házában, akik a fiút őrszemnek használták – de nem értette, miért végeznének a betörők titokban

asztalos munkát. Mr. Thomas mégis megpróbálkozott egy kiáltással, de senki sem válaszolt. A hangja nem is ért el fogvatartóihoz.

4

Mike hazament, hogy a saját ágyában aludjon, ám a többiek a házban maradtak. A bandavezérség kérdése többé nem merült fel. Szögekkel, vésőkkel, csavarhúzókkal, és általában bármivel, ami éles volt és hegyes, kaparták a habarcsot a belső falak téglái közül. Túlzott lelkesedéssel estek neki a folytatásnak, és Blackie, aki a szigetelő réteget verte le, azon kezdett aggódni, hogy idő előtt kifáradnak, és félbe marad a munka. A rombolás hosszú, fárasztó és unalmas időtöltésnek bizonyult, de végül befejezték. A kibelezett ház tégláit már csupán egy kevés megmaradt habarcs tartotta össze.

A legveszélyesebb feladat még hátra volt, és a ház szétbombázott oldalán, a kráter szélén várt rájuk. Summerst bízták meg azzal, hogy figyelje az úton a járókelőket. A budin ücsörgő Mr. Thomas ezalatt egyértelműen fűrészelés hangjait hallotta. Amikor a zaj abbamaradt, kicsit megnyugodott. Abban bízott, hogy a fűrészelésnek semmi köze a vele történetekhez – és hogy talán a többi zöreinek sincs semmi jelentősége, amit azóta hallott, hogy bezárták.

A jól ismert hang megint szólt hozzá a szellőzőlyukon keresztül.

– Mr. Thomas.

– Engedjete ki! – szólította fel Mr. Thomas szigorúan.

– Hoztam egy takarót – válaszolta a hang, és egy összetekert, szürke plédet tömködött be a szellőzőn. – Ez nem személyes ügy – mondta a hang. – Azt szeretnénk, hogy kényelmesen töltsse itt az éjszakát.

– Az egész éjszakát? – hitetlenkedett Mr. Thomas.

– Kapja el! – folytatta a hang, mit sem törődve a bent ülő felháborodásával. – Vajas zsemle kolbással. Nem akarjuk, hogy éhen haljon, Mr. Thomas.

A bent ülő könnyögőre fogta.

– Rendben, értem a tréfát, ez vicces volt. Engedjete ki, és nem szólok senkinek. Reumám van, nem tudok itt ülni egész éjjel.

– A házában sem lenne kényelmesebb. Most semmiképp.

– Hogy érted ezt, fiam? – de Mr. Thomas nem kapott választ, ehelyett távolodó lépéseket hallott. Mióta a fűrészelés is végleg megszűnt, csak az éjszaka csendje vette körül. Mr. Thomas megint segítségért kiáltott. Távolról egy bagoly huhogott, majd tompán surrogó szárnycsapásokkal útra kelt – mintha csak a csend gúnyolódott volna vele, vagy meg akarta volna dorgálni tapintatlanságáért.

Kedden reggel pontban hét órakor jött a sofőr a parkolóban hagyott teherautójáért. Beült a kabinba és megpróbálta beindítani a motort. Mintha kiabálást hallott volna, de nem volt benne biztos, és nem hitte, hogy neki szól, hát nem is érdekelte igazán. A motor végül beindult, és a teherautó óvatosan nekifarolt a fának, amelynek Mr. Thomas háza támaszkodott, mióta megsérült a bombatalálattól. Ez minden reggel így történt, mert a sofőr másképp nem tudott volna forgolódás nélkül kihajtani a parkolóból. Amikor elindult előre, mintha valami egy pillanatra visszafogta volna a teherautót, rögtön utána pedig dübörögve omlott össze a világ. A sofőr megdöbbenése aligha lehetett volna nagyobb: a kabin tetején tovább kacszva téglák potyogtak az égből. Rátaposott a fékre. Kimászott a kabinból. Körütekintve rögtön látta, hogy a táj megváltozott. A parkoló mögötti ház eltűnt, csak egy törmelékhegy maradt a helyén. Hátrament, hogy megvizsgálja, megsérült-e a teherautó, és ekkor vette észre, hogy valaki a fához kötötte a járművet.

Ezúttal biztos volt benne, hogy kiáltást hall. Egy kis faépítményből jött, amelyet éppen csak hogy megkímélt a pusztulás, törött téglák halmai, egyéb törmelék fogta közre. A sofőr felmászott a szétzúzott kőkerítésre, és a kertbe huppanva kinyitotta a fabódé ajtaját. Mr. Thomas előjött a budiból. Egy szürke takaróba bugyolálta magát, úgy nézett ki, mint valami töltelék a köré tapadó térszében. A sokktól elsírta magát.

– A házam – zokogta. – Hová lett a házam?

– Ezt nézze, ez nem semmi! – mondta a sofőr. Szemeivel végigpásztázott mindazon, ami egykor a fürdő volt, és valamin, ami talán egy komód. Önkéntelenül is nevetni kezdett, miközben a pusztulás vette őket körül.

– Hogy merészel nevetni? – kérdezte Mr. Thomas. – Ez volt a házam. Az én házam.

– Sajnálom, tényleg – válaszolta a sofőr, hősiesen küzdve a röhögés ellen, de mikor sikerült végre összeszednie magát, akkor megint eszébe jutott, hogyan rántotta magával a házat, és csendben vonaglani kezdett. A ház az egyik pillanatban még ott állt a bombatölcsek között, mint valami méltóságteljes alak egy cylinderben, aztán bumm, és nem maradt belőle semmi.

– Sajnálom, hogy nem segíthetek, Mr. Thomas. Higgye el, semmi személyes, de azt magának is el kell ismernie, hogy ez vicces.

Fordította: Földvári István

^[1] A novella először az angol Picture Post magazinban jelent meg, két részletben, 1954. július 24-én és 31-én. A háború utáni Anglia allegóriájaként is felfogható, a hatalom dinamikáját a szereplőket az olvasóktól elidegenítő módon megjelenítő írás, melyben a fiatalok a múlt üres ígéreteit elutasító generációt jelképezik, rögtön megosztotta az olvasókat. Greene viszont kijelentette, hogy három másik novellájával együtt a legjobb írásai közé sorolja.

^[2] Az eredetiben: „on the eve of August Bank Holiday”. Hagyományosan augusztus végi hétfőre eső hivatalos ünnep, amely munkaszüneti napnak és bankszünnapnak számít – tulajdonképpen egy hosszú hétvége utolsó napja.

^[3] A későbbiekre nézve szimbolikus jelentőségű, hogy a szerző éppen Christopher Wren és a Szent Pál katedrális történetét idézi meg. A katedrális helyén már az 5. századtól kezdve templom állt. Az ennek maradványaira épült újabb templom 1087-ben leégett. A 13. században ugyanide felhúzott, gótikus stílusú Öreg Pál székesegyház tornya 1561-ben semmisült meg, amikor villám csapott bele. A templom többi része az 1666-os nagy londoni tűzvész martaléka lett, a jelenlegi székesegyházat Christopher Wren tervei alapján építették, a munkálatokat 1669-ben fejezték be.

^[4] Bob – a shilling nevű pénzegység régies szleng változata.